

Angmagsalikerne.

Ethnografiske Iagttagelser paa en Expedition til Angmagsalik.

Ved mag. sc. C. Kruuse.

I Aaret 1901—02 foretog jeg en Rejse til *Angmagsalik* paa Grønlands Østkyst, hovedsagelig med det Formaal at studere Plantelivet og især for at faa oplyst Vegetationens Sammensætning og dens geografiske Betydning, men desuden havde jeg tillige Opgaver at løse, som ligge uden for det strængt botaniske Omraade, og en kort Skildring af en af disse vil mulig have Interesse ogsaa for dette Tidsskrifts Læsere.

Expeditionen bekostedes af *Carlsbergfondet*, som med stor Liberalitet stillede de temmelig betydelige Midler til min Raadighed, og udsendtes af *Kommissionen for Grønlands geologiske og geografiske Undersøgelse*. Jeg ledsagedes paa Rejsen af min Hustru og min lille Datter. D. 15. August afgik vi fra Kjøbenhavn med den kgl. grønlandske Handels Skrueskonnert „Godthaab“ og landede, efter at være blevene forsinkede en Ugestid af Storisen i Danmarkstrædet, d. 5. September i *Angmagsalik*.

Handelsstedet Angmagsalik ligger ved en lille Fjord, som opdagedes af *den andra Dicksonska Expedition* under *A. E. Nordenskiöld* i Aaret 1883 og af ham kaldtes *Konung Oscars Hamn*; af de Indfødte og i daglig Tale blandt de Danske paa Stedet kaldes den *Tasiusak* (nærmest lig det danske *Nor* ∴ en Bugt med afrundet Omrids og temmeligt snevert Indløb). Fjorden har flere gode Ankerpladser med Læ for alle Vinde, men som Regel benyttes kun Skibshavnen paa den sydlige Side under Handelsstedet, hvor der er fortrinlig Fortøjningsplads for mindre Skibe. Det indre af Skibshavnen kan kun befares med Baade, og en ikke ringe Del falder ved Springtid tør med Ebben.

Fjorden er paa Østsiden begrænset af en stejl og vildt takket Fjældkjæde, hvis højeste Top, *Polhems Fjæld* (Kakasuak), er 3210 M. Nordsiden dannes af to Fjældpartier, *Kordlortok* og *Amagá*, adskilte af brede Dale, hvorigjennem Slædevejene føre til de forskellige Bopladser ved den mægtige Sermilikfjord, og endelig mod Vest ligger en mægtig Fjældmur, *Ungutok*, hvis yderste Ende, Sømandsfjæld, danner Forbjærget *Orsulviak*. Kun mod Syd, mod Havet, er Bugten begrænset af et lavt (100—200 M.) Bakkeland, som lader Sol og Lys faa frit Indpas den største Del af Aaret, men er tilstrækkeligt højt til at udelukke Taagerne. Da Fjældene tillige bestaa af let forvitrende, krystallinske Skifere, gjennemsatte af ældre og yngre

Eruptiver, som danne en temmelig god Næringsbund for Planter, er det forstaaeligt, at Stedet, trods sin yderlige Beliggenhed tæt ved det isfyldte Danmarkstræde, er meget frodigt, og paa Grund af den store Afvexling i Overfladens Form yder Standpladser for en, i Artsantal rigere Flora end de i andre Henseender gunstigere beliggende Egne om de store Fjordes Bund.

Hele Angmagsalikdistriktet danner atter en stor Oase paa Østkysten, idet Indlandsisen paa en stor Strækning trækker sig tilbage fra Havet og lader et meget kuperet Terræn relativt sne- og isfrit, medens den saavel Syd som Nord for paa store Strækninger naar Havet og i alle Fald kun lader et meget smalt Kystland aabent. En mere isoleret Del af et større Land skal man søge længe efter, thi ogsaa mod Søsiden er den godt afspærret fra Island ved den mægtige Polarstrøm, som med sit kolde Vand og sine ubegrænsede Drivmasser vanskeliggjør al Indtrængen, det være sig nu af Mennesker eller andre organiske Væsenner. Dette præger ogsaa i høj Grad det organiske Liv i Distriktet. Mange Steder udvikler det sig med en Kraft, som man næppe skulde tro mulig, men ved nærmere Eftersyn viser det sig, at denne mere beror paa Individernes Fylde og Tal end paa Arterne, og hvis man ser bort fra enkelte særlig begunstigede Lokalteter, bliver det tilbage værende overmaade ensformigt, fattigt og højartisk.

Dette gjælder i videste Forstand Landets Dyreliv. Af ægte Landpattedyr findes kun Polarræven og af lavere Dyr kun faa, en Snegl (*Vitrina angelica*), 2 Arter Vandbiller, 3 Sommerfugle, 3 Tusmørke- og Natsværmere, en Vaarflue, nogle Fluere, Myg, Edderkopper, Midder og en lille Ledorm. Fugleverdenen er noget rigere paa Grund af sin store Vandringsevne, men egentlig almindelige ere kun Rypen, Snespurven, Sidserønnen, Laplandsværningen, Præstekraven og Ravnene; de øvrige ses kun sjældent.

Havets Dyreliv er, om end rigere, dog langt fra rigt. De almindelige Sælarter ses, dog kun sjældnere Svartsiden og Rømmesælen og med store Mellemrum Hvalrossen. Narhvaler og „Sildepiskere“ komme af og til om Sommeren, og i Foraartiden kommer Isbjørnen til Landet. Af Fisk ere kun Hajen, Laxørreden, Ulken og Angmasak'en almindelige, og iøvrigt træffes

kun smaa Stenbidere (og *Liparis*), Kutlinger, Rødfisk, en lille Fladfisk og, som sjældne Gjæster, enkelte Dybhavsfisk. Ogsaa det lavere Dyreliv er fattigt; kun faa Arter Muslinger, langhalede Krebsdyr, Orme og Mosdyr findes i større Mængder, og selv „Plankton“ findes kun i ringe Udstrækning.

I hele Distriktet, som har sine naturlige geografiske (ikke i naturhistorisk Forstand) Grænser i Sermilik og Sermiligak Fjordene, bor mellem 350 og 400 Indfødte foruden de 6—10 Danske, som i de senere Aar have opholdt sig paa Stedet. Tallet varierer noget fra Aar til Aar, idet en Del af Befolkningen ofte er paa Rejser for Fangstens Skyld. Dette lille Samfund er i Afsondrethed, Racerenhed og Udvikling et af de mest ejendommelige blandt alle exotiske Folk. Dets Levevis, Sæder og Skikke ere alt tidligere skildrede af Kommandør *Holm*¹⁾, saa jeg skal kun kortelig omtale, hvad jeg selv har iagttaget ud over det alt Bekjendte, idet jeg stadig benytter dette klassiske Værk.

Østgrønlanderne ere langtfra den lave, forkuede Dværgrace, man ofte finder omtalt i selv temmelig omfattende etnografiske Værker (ikke at tale om populære Skildringer). De ere tvært imod i legemlig Henseende kraftigt udviklede og naa i Gjennemsnit større Højde end de fleste Sydevropære, om end de ikke kunne maale sig med Skandinaver; den højeste Mand, jeg har truffet, maalte 67 Tommer. Overkroppen er meget kraftig, Brystkassen hvælvet og Armene stærke, medens Benene ere korte og Hofterne smalle. Kvinderne ere betydeligt mindre end Mændene. Farven er hos begge Kjøen et i det rødlige spillende Gulbrunt, som i Vintertiden, naar Vand er sjældent og Vask Luxus, antager en betydelig mørkere Tone.

I Ansigtstrækkene gjør sig, rent bortset fra exakte Maalinger, to Typer gjældende, dog med talrige Overgange: Den lange ørnæsede, markerede „*Indianer-type*“ og den brede, fladnæsede „*Mongoler*“, ikke at jeg her med disse Udtryk vil udtale noget som helst om deres Afstamning; det er kun Udtryk for Ligheder, der ere saa iøjnefaldende, at de benyttes som Øgenavne. Pudsigt nok fralægge de sig selv disse Ligheder med megen Indignation. En ung Pige, som var i Huset hos en af de Danske, var bleven pudset op og af Renlighedshensyn var hendes lange Haar flettet i en Pisk; Ligheden var slaaende, og enhver af os udbød uvilkaarligt: „Kineser“ ved det første Syn;

¹⁾ *G. Holm*: Den Østgrønlandske Expedition. Meddelelser om Grønland X. Hefte.

men da den unge Dame havde faaet Forklaring paa det nye Navn, frabad hun sig det paa det bestemteste og blev meget vred, naar man af Vanvare kom til at anvende det.

Kvinderne ere, som Tilfældet er hos de fleste exotiske Folk, langt mindre vel udviklede i legemlig Henseende end Mændene og staa ogsaa i aandelig Henseende meget tilbage. Mandens Liv i Kajak og Slæde paa og mellem Isen, stadig i Kamp med kraftige Rovdyr, har udviklet hans Muskler til Staalbjedre og skærpet hans Forstand, saa at han paa en Maade har afluret den barske, arktiske Natur dens Hemmeligheder og gjort sig den underdanig. Hans Iagttagelsesevne er meget betydelig, som hans Sanser iøvrigt ere skarpe, og han er i Stand til at reflektere meget klart over det Iagttagne, om end Abstraktioner ligge ham fjærnt. I daglige Forhold mellem kjendte Ting kunde man opfatte hans Kundskaber og Reflexioner som rent instinktmæssige, hvad de dog ikke ere, da de læres og maa læres, ikke saaledes, naar man stiller ham overfor noget absolut Nyt og Ukjendt; her ville hans naturlige Begavelse og Mangler træde klart frem.

Viser man ham f. Eks. en Maalestok, og prøver man at gjøre ham dens Anvendelse og praktiske Udførelse indlysende, vil han vel opfatte Forklaringen, men aldeles ikke indse Nyttens af et almengyldigt Maal. Enhver bærer jo i sine Arme og Hænder Maal nok til alle Tilfælde, og i Nødsfald vil en Snor med Knuder være meget sikrere end de vanskelige Talinddelinger. Endnu vanskeligere stiller Forholdet sig overfor de geometriske Maal, hvor hans praktiske Tankegang forkaster de ved Vinkelmaalinger vundne Distancer og dér imod sætter sit praktiske Dagsrejsesystem og fremfor alt fremhæver sit plastiske Kortsikringsystem efter Hukommelsen som langt mere anskueligt end vore plane Kort. Og saaledes gaar det paa alle Omraader. Han vil være begejstret for en god Kikkert, men stiller sig ret skeptisk og overlegen overfor et mange Gange bedre Mikroskop.

Vis ham et af den moderne Mekaniks Mesterværker, et Uhr, et Barometer eller lignende, og han vil vel beundre Delenes skjønne Udførelse, men trække haanlig paa Skuldrene og vil erklære, at ethvert Barn meget lettere kan bestemme Tiden af Himmellegerens Stilling. Lad ham derimod se et evropæisk Stykke Værktøj, helst et, som gennem Aarhundreder har beholdt tilnærmelsesvis samme Form paa Grund af, at den er næsten ideal, og han vil strax fatte dets Fortrin og efterligne det saa godt, han formaar; en Spaankniv med sit gode Fæste for begge Hænder vil tage

hans Hjærte med Storm; et mekanisk Boreapparat, en Sav til Metalarbejde (Nedstryger) vil vække hans Beundring, og han vil strax se Kjærnen i Tingen og forhøre sig om, hvorledes han skal gjøre et Firetommersøm eller Tøndebaand saa haardt, at det lige let skærer Jærn og Træ.

Noget Lignende erfarede jeg under Rejserne med min Motorbaad. For Kvinder og Børn var det ene Interessante. Skruen (Sarpia, dens Hale). De forbandt dens Gang med den dybe, pustende, stønnende Lyd, som ligeledes fremkom ved Hækken, og satte dem i Forbindelse som en Hvals Aandedræt med dens Bevægelser. For de ældre Mænd var Sagen derimod mere indviklet. De søgte paa det Ivrigste at komme ombord og faa Klarhed over selve Motorens Indretning og Forbindelse med Bevægelsen, og, skjønt jeg ikke kunde følge den mundtlige Forklaring, min indfødte Ledsager gav dem, kunde jeg dog af hans Haandbevægelser skjønde, at Gangen i hans Fortælling var korrekt, og at han og Tilhørerne henførte Kraftens Sæde til rette Sted, men at de stod fuldstændig uforstaaende overfor det Faktum, at en Vædske, som lignede Vand og brændte saa roligt og farefrit i fri Luft, kunde udvikle en saadan Kraft i lukket Rum, og selv min stadige Ledsager fik først rigtig Agtelse for den, da han en Dag, jeg vilde trække Baaden op for at efterse Skruen, saa Maskinen knække en $1\frac{1}{2}$ Tomme Trosse som Sytraad; siden efter fulgte altid en Demonstration af Rebet med hans Kommentaar til Maskinen.

Samme Mangel paa Abstraktioner, som jeg nys har omtalt i Forhold til materielle Gjenstande, træffer man ogsaa i deres Forestillinger om det Overnaturlige. Det er meget vanskeligt at komme til Klarhed overfor deres Religion, især da de savne sprogligt Udtryk for de fleste os tilvante Begreber, men, saa meget tror jeg dog at kunne slaa fast, at de savne ethvert Begreb om en eller flere almægtige Guder, som gribe ind i Menneskets Tilværelse, styre den efter deres Vilje og fremfor alt kunne paavirkes af Gaver eller Bønner i den ene eller anden Retning. Om nogen Gudsdyrkelse er der altsaa ikke Tale hos dem. Derimod tro de bestemt paa Sjælens Udødelighed uden dog hermed at forbinde nogen Tanke om Belønning eller Straf i det tilkommende Liv; Sjælen eller Sjælene fortsætte simpelthen deres tilvante Liv under lignende, blot lidt gunstigere Betingelser som før Døden, og hvilken af de forskellige Aander eller Sjæle, som antages at bebo et Menneskes forskellige Dele, der er udødelig, har jeg ikke kunnet faa Rede paa. Jeg har nærmest det Indtryk, at ogsaa disse opfattes ganske

materielt. Noget Lignende gjælder de Aander, som befolke Himmel, Jord og Hav; de opfattes ganske materielt, og jeg har flere Gange, naar Skraben bragte Havdyr, som ellers sjældent ses, fra Dybet op til Overfladen, faaet Forklaringer af min indfødte, meget intelligent Ledsager om, at det var „Aander“, og at flere Mænd — han nævnede dem ved Navn — ikke maatte røre ved dem, saavel som at Kvinder og Børn vare lange for dem. Selv undgik han en Gang paa det Omhyggeligste at komme i Berøring med et ca. $1\frac{1}{2}$ Tomme langt Krebsdyr, uden at jeg dog kunde faa nogen Forklaring af Aarsagen. Ganske karakteristisk er det ogsaa, at de Trylleformularer, som anvendes i Sygdomstilfælde eller ved Misfangst, ikke henvendes til nogen Bestemt, men nærmest slynges ud i Rummet og ofte ere ret meningsløse.

En saadan Sang lyder i Original saaledes (Skriftsproget er tilpasset efter Angmagsaliks Dialekt):

„Ia—ia! — sūp kajanik kakarpua — pīysikagtōp kajanik kakarpua — ia — ia! avangiarsūp kajanik kakarpua avangiarsūp kajanik kākarpua — ia — ia! asī-artip natilertiva — ia — ia!“

Sangen, der bruges i Sygdomstilfælde, lyder i Oversættelse:

„Ia—ia! — Hvis Overtræk har jeg til Overtræk? Ræveskind har jeg til Overtræk. Ia—ia! Avangiarsiks Skind har jeg til Overtræk, Avangiarsiks Skind har jeg til Overtræk, ia—ia!“

Denne Sang blev mod Betaling overladt mig af Vaskerkonen ved Handelsstedet, Alekarajik (Katrine). En anden Sang, som brugtes af Ukutsiak i Tilfælde af Misfangst (den maa være slidt meget ved Brug, og har derved mistet sin Kraft, thi Manden fangede meget daarligt), lyder i Oversættelse saaledes:

„Ia—ia! — Hvilken Lugt lugter jeg af? En halvvoxen Remmesæls Lugt lugter jeg af. Jeg lugter af noget, som smager af Ler — ia—ia!“

Som man ser, ere disse Trylleformularer lige saa meningsløse som dem, der tidligere anvendtes her i Evropa, og tage ligesaa lidt direkte Hensyn til de Onder, som skulle afhjælpes ved deres Brug, og dette er gennemgaaende Tilfældet med dem alle. Den eneste i min Samling, som direkte omtaler noget, der staar i Forbindelse med Sagen og bruges i Barselaffærer, kan paa Grund af sit Indhold ikke godt gjengives her.

Jeg skal ikke her komme ind paa de ofte omtalte Angekokkuner, som ville være almindeligt bekendte, men derimod vende mig til de ligesaa interessante Trommesange, som paa en Gang repræsenterer en primitiv Rettergang og offentligt Skuespil eller en Kon-

kurrence, hvor Tilhørernes Bifald udgjør den Sejrendes Belønning.

Aarsagen til, at to Personer (Mænd eller Kvinder) begynde at holde Trommesang er, i Almindelighed en grov Forurettelse fra den ene af Parternes Side mod den anden eller hans Paarørende, det være nu Tyveri, Drab eller, som i det her omhandlede Tilfælde, Ægteskabssager i Form af kvindelig Skinsyge eller Kvinde-rov. Naar en saadan Forurettelse er sket, sætter den forurettede Part sig hen og laver en Sang, hvori han søger at fremstille sin Sag paa det Bedste og retter bidende Angreb paa Modstanderen, som ligeledes, saa snart han har faaet Nys derom, laver en Sang. Derpaa søge de en Lejlighed til at mødes, og helst i talrigt Selskab, hvorfor ogsaa de gode Fangststeder, f. Ex. Angmagsetpladsen ved Kingak, med Forkærlighed anvendes, og „synges nu skiftevis hinanden paa.“ Sangene ere tidt fulde af Hentydninger til tidligere Begivenheder og forudsætte, at Tilhørerne ere fuldstændig inde i Sagens Gang, hvorfor der ogsaa tidt kun gives et Vink, hvor en lang Forklaring er nødvendig for en Udenforstaaende. En Strid er ingenlunde altid endt med et Møde; ofte fortsættes den Aar igjennem, og undertiden hændte det i tidligere Tid, at den afsluttedes paa voldsom Maade ved, at den ene harpunerede den anden. Nedenstaaende Sang er netop et Led i saadan perennerende Strid; den blev sunget af den frygtede Angekok *Maratsi* fra Sermiligak imod en ældre Mand fra Angmagsalikfjorden, *Kunak*, som har røvet og bortført en af Maratsis Koner. Da Milieuet, hvori den foretoges, paa en Maade hører med til Sangen, skal jeg nærmere beskrive det.

Paa det Sted, hvor den snevre, indre Del af Angmagsalikfjorden mødes med den brede, aabne ydre Fjord, skyder en lav Odde ud fra Vestsidens 3500 Fod høje spidse Fjælde. Til alle Sider begrænses Udsigten af mægtige, vilde Fjælde, halvt dækkede af Is og Sne; kun i den store Fjorddal aabner der sig en videre Udsigt. Til denne Plet kommer i Begyndelsen af Juni mægtige Stimer af Angmagset (Lodde, *Mallotus arcticus*), en lille Laxefisk, hvorefter hele det bebyggede Distrikt har faaet Navn. I Hundredetusindtal staar den langs Kysten og gyder; overalt kan man med Haanden gribe den eller øse et ubegrænset Antal op. Her samles nu hele Angmagsalik- og Sermiligakfjordenes Beboere. Langvejs fra drage de hid ofte under vanskelige Forhold, thi Vinterisen er endnu ikke brudt, og Konebaadene maa ofte transporteres paa Slæder; men Fisken drager de Indfødte med uimodstaaelig Magt; den er den eneste, den kosteligste Læk-

kerbisen, som kun kan faas en fjorten Dages Tid og derfor maa samles i uhyre Mængder for at kunne forslaa Vinteren igjennem. Paa Kingakoddens lave, afrundede Kuller staar Telt ved Telt mellem det høje yppige Græs, som gødes af tidligere Aars Affald. Ved de fire smaa Havne paa Sydsiden ligge Konebaadene i Rækker fulde af Folk, der med Øser tage Fiskene og kaste dem ind paa Klipperne, hvor de modtages af andre, mest Kvinder og Børn, og bredes til Terring paa Klipperne. Overalt høres livlige Tilraab og Munterhed, thi Fangsten er god i Aar. I Teltene samles om Kvælden et lystigt Selskab, som fraadser i Fisk, kogt, raa og tørret. Affaldet kastes paa Gulvet mellem de flaaede Sælhoveder, som grinende vente paa Forraadnelsen; drøj Skjæmt og malende Beskrivelser af Dagens Jagt afvekle, mens Snushornet gaar rundt, og Velværet stiger.

Solen staar i NV. over Indrefjorden, før Befolkningen samles paa en græsbevokset Flade mellem lave Klipper, der give Læ for Landvinden og yde fortræffelige, amfiteatraliske Sæder; en tæt Kreds danner sig, og selv de spæde Børn maa med til den sjældne Fornøjelse. Kneberen gaar paa Kvinderne højrestet og iltert, medens Mændene samtale med den Ro og Værdighed, som sømmer sig for Storfangere, og uvorne Drengbørn fare om i Kredsen under Hyl og Latter. Forberedelserne ere snart til Ende; en stor Blok Sne er samlet til hver af Sangerne, for at han kan forfriske sig og sit Instrument under Sangen.

Kæmperne stille sig op fem Fod fra hinanden, hver med en flad, oval Træring (ca. 1 Fod i Diam.), overtrukken med Blære, i Haanden. Trommeskindet gnides med Sne, og en Mundfuld nydes. Saa gaar det løs. *Maratsi* begynder at slaa Trommestokken mod Træringen, hvorved der frembringes en ingenlunde ubehagelig, men lidt monoton Melodi, og begynder at synges, idet han, staaende paa Stedet, nejer i Takt med Trommen. Bag ham staar hans nære Slægt med Bokuarati i Spidsen og gjentager det stadig tilbagevendende Omkvæd, og eftersom Sangen skrider frem, stiger dette til svulmende Kor, der dog paa passende Steder afbrydes af disharmoniske Hyl fra Bokuarati. *Maratsi*s Sang, der paa min Opfordring blev opskreven og oversat af Handelsbestyrer Johan Petersen, som er en meget dygtig Tolk, lød saaledes:

„Lad mig høve mig tilvejs, lad mig tage mig en Sang fra gammel Tid. Panaja-a Panajaja Panajaja aja ka ai.

Jeg begynder at synges en Sang, Forfædrenes Sang, og synger den med de Førstes Aande. Panajaja o. s. v., o. s. v.

Jeg vil søge at glemme min Kone, vil søge at glemme min Kone, som jeg efterlod dér Syd paa hos Igololuarsikerne. Panaja, o. s. v.

Det hele blev opløst, skjønt min Kone kom nærmere, skjønt min anden Kones Tanker kom nærmere. (Omkvæd.)

Det er, fordi han Syd paa har gjort hende vred. Denne Drabsmand har sat Ondt i hende. (Omkvæd.)

Du faar en velkommen Nyhed, naar du hører, at jeg begynder at holde Trommedans med Dig. (Omkvæd.)

Jeg begynder at tromme med Dig i den Tro, at Du gjerne vil have det saaledes. (Omkvæd.)

Kun naar man vil lade sig dræbe, kun naar man vil lade sig synge paa, sætter man Ondt i en anden Mands Kone. (Omkvæd.)

Du er misundelsesværdig, hvad Din anden Kone angaar. (Omkvæd.)

Lad Du hende voxer, lad Du hende synge med Dig. (Omkvæd.)

Jeg synger Dig paa, skjønt jeg ikke er vred. Da jeg ikke er vred, er jeg fuld af Latter. (Omkvæd.)“

Denne Sang synges ikke i Træk, thi Omkvædene ere utrolig lange, og Sangeren er længe forinden gaaet træt, hvorfor hans Modstander begynder, sekunderet af sine Paarørende, og afleverer et lignende Produkt. Den, der ikke synger, staar fuldstændig rolig og søger at agere ligegyldig, medens Modstanderen paa alle op-tænkelige Maader haaner ham og søger at gjøre ham latterlig, og Tilhørerne med Hyl og Latter paaskjønne ethvert særligt raat eller pudsigt Paafund. I det Højeste opfordrer han dem til at mere sig rigtig godt, idet han ironisk forsikrer, at det er herlige Løjer. Den Syngende bliver derimod mere og mere ophidset; Maratsi især antager et meget vildt Udseende. Hans lange, sorte Haar flagrer løst ud over den kraftige Pande; de vidt aabne, altid hvasse Øjne synes at sluge Modstanderen, medens de uregelmæssige, ligesom filede Tænder indenfor de smalle Læber synes at længes efter at forgribe sig paa den gamle Kannibal. Tilsidst rykker han ham tæt ind paa Livet og begynder at stange ham med de udstaaende Kindben, og at det ikke er blide Puf, kan man baade se og høre.

Sangen trækkes ud i det Utrolige. Midnat og Thermometrets Nulpunkt ere forlængst passerede, og dog synes Sangen ikke at svækkes. Jeg, som sidder vel indpakket i Skind paa Læsiden, undrer mig gysende over, at de kunne holde Galden flydende ved en saa lav Temperatur, men selv den isnende Landvind, som farer én til Marv og Ben, synes ikke at

afficere de to; de holde troligt ud. Derimod tyndes Tilskuerrækken svært; de Ældre søge Læ under Klipperne, mens de Yngre slutte sig til de altid urolige Drengene og deltage i deres Lege. Et ejendommeligt Syn er det. Mellem en halv Snes velklædte, renlige Patricierbørn, Sønner af dygtige Fangere, løbe ligesaa mange faderløse Fattige, klædte i en Anorak, som stumper over Beltestedet, saa at Mave og Underextremiteter ere blottede, og gennem hvis talrige Huller og Rifter Vinden har frit Indpas. En 5—6 andre have en gammel Hue, et Par hullede Kamikor Støvler eller en Bonuldspjalt om Skuldrene, og fire ere splitternøgne! Det er da intet Under, at de ikke holde sig rolige, men lege Tagfat op og ned ad Klipperne, brydes eller løbe omkap i ejendommelige lange Spring. Den voxne Ungdoms Leg bestaar i Brydning, eller 3-4 gramsede med venstre Arm om hinandens Skuldre efter en lille Kugle af Tørv, som en af dem kastede op i Luften; atter andre slog sig mere direkte paa Drengene og lod en af disse Smaafyre ride sig over Grønsværet, hvorved der blev højlydt Latter, naar en Dreng maatte slippe sin Byrde paa Halvvejen eller udmattet sank sammen under Vægten. Berettiget Bifald vakte en tolvvaars, nøgen og snavset Unge, skabt som en Billedstøtte, der bar den ene voxne Mand efter den anden over Fladen i Løb uden at snuble.

Endelig hørte Sangen op, og Folket begyndte at spredes, men saa fik jeg det ulykkelige Indfald at traktere Sangerne med Skraatobak, en paa denne Tid og dette Sted meget sjælden Vare, og saa samledes atter en Kreds, der begyndte at give et højt uvelkomment Extranumer med en endnu kraftigere, ganske melodisk Korsang. Det varede mere end en Time og krævede naturligvis en ny Udskrivning af Tobak. Saa blev der Stilhed; hver begav sig til sit Telt, og ingen saas næste Dag, før Solen stod højt.

I Sangen havde Maratsi øjensynlig sejret, thi hans Modstander forlod Stedet et Par Dage efter, men Striden blev fortsat om Efteraaret ved Amitsuarsik under Klapmydsfangsten, uden at det var muligt at erfare noget nærmere om den.

Som Exempel paa en kvindelig Trommesang skal jeg i Mangel af nogen nyere meddele en, som for ca. 8 Aar siden blev sunget af Alekarajik (Kathrine), en ældre, meget mandhaftig Enke, som med stor Energi ernærer sig og sin Familie ved at vaske de ved Handelsstedet indkjøbte Skind. Samtidig med, at hun er den dygtigste Kvinde i Distriktet, er hun ogsaa i Besiddelse af flere mindre tiltalende Egenskaber, som ogsaa i Europa ofte findes hos saadanne Kvinder;

hun er meget paaholdende, bydende og trættekjer saavel overfor Fremmede som Familjen, hvilket har været Skyld i, at hendes gifte Sønner og Svigersønner have frabedt sig at have hende og hendes to halvvoxne Børn i Huset, da der i saa Tilfælde ikke vilde være Fred mellem Damerne ret mange Timer ad Gangen. Hun har derfor i de senere Aar boet i eget Hus ved Stationen sammen med et Par yngre Familjer, som have været villige til at underordne sig hende. Aarsagen til Trommesangen var karakteristisk for hende. Det er ikke ualmindeligt, at dygtige Fangere have to Koner, aldrig flere¹⁾, og som oftest er Forholdet mellem Damerne fredeligt, idet „første Kone“ fører Kommandoen. Da hun imidlertid skulde være „anden Kone“ hos en flink Fanger, kunde hun ligesaa lidt styre sit Sind som underordne sig og blev derfor kaseret, og snart efter overtalte nævnte første Kone hendes Plejesøn og daværende Forsørger til at forlade hende. Hun forsøgte da at blive „anden Kone“ hos en af de ved det nyoprettede Handelssted boende gifte Danske, hvilket dog til hendes Forundring blev afslaaet. Af dette imaginære Forhold praler hun nu i den Sang, hun lavede imod sin nylig omtalte Modstanderske. Sangen, der blev sunget overmaade energisk og usædvanlig tydeligt, lyder i Oversættelse, idet jeg dog udelader de uendelige Omkvæd, saaledes:

„Jeg kan ikke komme til at glemme min forhen tilkommende Mand,²⁾ Palasé!

Da det gik op for mig³⁾, forlod jeg ham og forlod jeg ogsaa Palasés Kone!

Jeg mente, at hun vilde blive, ligesom Du var, at hun vilde blive træt⁴⁾!

Mine Medmennesker kjender jeg nu!

Dine Paarørende⁵⁾ tager Du med⁶⁾!

Din ældste Søsters Datter tager Du med, og ofte plejer Du at irettesætte hende!

Bare hun kunde se⁷⁾ en Kvinde, der kunde svare paa Tiltale!

En, hun kunde bruge som sin Mund og som sin Digter!

Disse (Mennesker) her handler, som om de ingen Forstand have!

¹⁾ Graah beretter dog i 1830 om en sydlig Østlænding med 3 Koner.

²⁾ o: min forhenværende Forlovede.

³⁾ Underforstaaet: At det ikke kunde gaa.

⁴⁾ o: kjed af Samlivet.

⁵⁾ Din nære Slægt.

⁶⁾ Underforstaaet: Din Sladder.

⁷⁾ o: træffe paa eller finde.

Du tænker ikke saaledes! et andet Aar kan der maaske atter blive Sultetid!¹⁾“

Hentydningen til Hungerstiderne, som tidligere ikke vare sjældne, og Beskyldningen for Kannibalisme træffes ofte i Sangene, og ikke sjældent hører man under Uenighed Beskyldninger for at have fortsat Menneskeæderiet ud over Trangstiden af Lyst til denne lidt unaturlige Nydelse.

De Sange, som ere Forsvar mod Modstanderens Angreb, ere ofte ret vellykkede Forsøg paa at tage Sagen ironisk og overlegent uden at gaa ind paa Beskyldningerne eller søge at afkræfte dem, hvilket af gode Grunde ofte kan være vanskeligt. Som et Exempel paa en saadan, der søger at vende Retten ved at dreje Latteren over paa sin Side, skal jeg her citere en Sang af *Kuisungimet*

Singartat havde i en foregaaende Sang beskyldt Kuisungimet for, at han havde været nærværende ved (d. v. s. delagtig i) Drabet paa Singartats Fætter. Beskyldningen var rimeligvis ikke uden Grund, thi K. fralagde sig den ikke direkte. Han sang:

„Jeg blev meget forskrækket for en Stund, da jeg nys hørte om Singartats Paarørende²⁾!“

Hvorfor begynder Du at holde Trommedans med mig?

De siger, at det denne Gang er af Ringeagt for mig.

Paa den Maade gør Du kun godt³⁾ mod mig!

Jeg, som over for Eder ikke er rigtig klog⁴⁾!“

Naar en Strid mellem tvende Mænd har varet længe, og de gjentagne Gange have sunget hinanden paa, kan det hælde, at alt brugbart Stof til Beskyldninger er sluppet op, skjønt intet af, hvad en Person foretager sig, kan holdes skjult, og af Rygtet hurtigt bringes fra Sted til Sted med de altid omflakkende Kajak- og Slæderejsende. I saa Tilfælde tager man sin Tilflugt til opdigtede Beskyldninger og gaar undertiden over til det Fabelagtige, som i nedennævnte Sang.

Den blev sunget af *Olutak's* Fader (Navnet er mig ikke bekjendt, da han er død), mod Angekokken *Avgo* som Led i en Række Sange.

„Jeg plejede at synge lidt i mit Hus, naar jeg som sædvanlig sultede!

Hvorfor tog jeg min Trommesang med hertil,

¹⁾ Kan Du maaske atter forfalde til Kannibalisme.

²⁾ o: Slægt, Fætter.

³⁾ o: Ret.

⁴⁾ o: Underforstaaet: At jeg gider indlade mig med Dig.

hvor jeg ikke sulter saa meget, efter at jeg har begyndt at tage Strandting¹⁾ til mig!

Hvad gaar der dog af Vejret?

Hvem skal gjøre noget ved det?

Sludens Inersuak²⁾, Regnens Inersuak!

Lad denne gjøre noget ved det, lad Avgo gjøre noget ved det!

Nej! Han³⁾ kan dog alligevel ikke maale sig med Sludens Inersuak, Regnens Inersuak!

Han vil kun forsøge at maale sig med den; ved at lade den stige ud af Kajaken, vil han maale sig med den!

Ja! Du begyndte at synge den paa, ved at lade den stige ud af Kajaken begyndte Du at synge den paa!

Kom, lad Du ogsaa mig komme⁴⁾ ud af Kajaken!

Jeg hexer (nok) ofte. Fordi jeg hexer ofte, fanger jeg derfor ikke?

Jeg plejer ellers at høre, at Ilisitsoker⁵⁾ fanger!⁴

Avgo, som for en Snes Aar siden var den mest frygtede Angekok i Distriktet, ligesom hans Stedsøn Maratsi er det nu, havde for at føre sin Anseelse pralet af, at han holdt Trommedans med Inersuak'erne, en Art Aander, som bebo Havet og ere legemliggjorte Udtryk for de forskjellige Naturfænomener, som møde Kajakmanden paa Havet. De fremstilles omtrent som undersætsige Mennesker af stor Styrke med kort Haar og flade Ansigter uden Næse. Dette Praleri gribes nu i Sangen, og, skjønt Digteren ikke tør betvivle selve Sagen, tager han klogt nok Grundlaget for det Ry, der i den Anledning gik af Avgo, bort ved at insinuere, at det først er efter at A. ved Angekokkunster har lokket Inersuaken fra Kajaken op paa det faste Land, hvor dens Magt er mindre, at A. tør indlade sig paa en saa farlig Sag som en Trommedans med nogen Udsigt til et gunstigt Udfald. Derpaa opfordrer han spottende Avgo til ogsaa at mane ham ud af Kajaken, da han vist ellers ikke kan faa Bugt med en Ilisitsok. Avgo havde nemlig tidligere i en Sang beskyldt ham for at være en Ilisitsok, s: en ond Trolldmand, hvis Hovedbeskæftigelse bestaar i at lave Tupilik'er (Trolldskud) af forskellige, mest uappetitlige Sager og sende dem ud for at forvolde Fjender Skade eller Død⁶⁾.

Det er iøvrigt ejendommeligt her hos dette isolerede Samfund at træffe en Art Overtro, som har været almindelig udbredt i Danmark og først fik sit

¹⁾ Muslinger og Tang. ²⁾ Avgo. ³⁾ Avgo. ⁴⁾ Stige ud.

⁵⁾ Ond Trolldmand el. Hex.

⁶⁾ Nærmere Oplysninger om Angekok'er, Inersuak'er, Ilisitsoker og Tupilek'er findes hos Holm: Den danske Konebaadsexpedition. Medd. om Grønland X p 112 ff.

Grundskud, efter at baade Højesteret og Konsistorium vare kaldte i Marken, og som dog endnu træffes i af-sidesliggende Kroge af Danmark.

Jeg skal endnu kun omtale en Sang, hvori Mangelen paa Stof til grundede Beskyldninger træder skarpt frem, idet Sangeren har været nødsaget til at fremføre drømte Beskyldninger:

„I Nat drømte jeg, at jeg var langt ude ved den yderste Boplads hos Umivikkbeboeren!

Uagtet jeg ikke er stor, lavede min Modstander en Sang, hvori han beskyldte mig for at være Indlandsboernes Svigersøn og staa i Forbindelse med dem!

Dem derinde i Landet har Du ikke været i Nærheden af, de ere jo baade raske og dygtige Fangere!

Jeg har tænkt meget over Dine Beskyldninger!

Da det kun er Ravnes Svigersønner, man ikke kan have noget fremme eller gjemt for, sammenligner jeg Dig med dem!

Du, som man hverken kan have noget fremme eller skjult for!“

De i Sangen nævnte Indlandsboere ere en Kæmperace, som tænkes boende inderst i de store Fjorde nærmest ved Indlandsisen og udstyres med overnaturlig Styrke og Færdighed i al grønlandsk Idræt. I Sagnene træde de snart i venskabelig, snart i fjendtlig Forbindelse med Angmagsalikerne. „Ravnes Svigersønner“, s: Tyve; Ravnen er berygtet og frygtet for sine røveriske Tilbøjeligheder.

Ved at samle og gjengive disse Sange haaber jeg at have givet et Bidrag til Forstaaelsen af Angmagsalikerens Tankesæt og dermed et Indblik i de aandelige Rørelser, som findes hos Folket. Den lange Isolering uden nogen som helst Paavirkning udefra har forenklet deres Fantasi og tvunget dem til at beskæftige sig meget intensivt med den omgivende Natur, og dog have de traditionelt opbevaret mange Træk og Forestillinger, som ere fælles eskimoiske eller pege hen paa andre Bopladser.

Ingen kan tvivle om, at mange af de, i Sange og Fortællinger tit omtalte, mere eller mindre fabelagtige Væsener, som bo bag disse Indfødte inde i Landet, maa have Rod i noget Reelt, i tidligere Sammenstød mellem Stammens Forfædre og fjendtlige Nabostammer. Vi føres da enten til Amerikas Nordkyst, hvor Indianere og Eskimoere endnu støde sammen eller til Asiens Nordkyst, hvor der efter manges Mening endnu findes Spor af uddøde eller fordrevne Eskimostammer. Derimod kan man sikkert paastaa, at Sange og Sagn ikke vise direkte mod Vestgrønlands Beboere.

